

โครงการปรับปรุง พิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย

ของ
ม.จ. สุภักดิ์ กิตติกุล

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของเรา
เวลานี้มีแต่เพียงพิพิธภัณฑ์โบราณคดี
ซึ่งส่วนมากก็เป็นศิลปวัตถุ สมควรที่
จะได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ ที่
สำคัญขึ้นอีกเป็นต้นว่า พิพิธภัณฑ์ชาติ
วงศ์วรรณนา (Ethnological Museum)
พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา (Natural
History Museum) พิพิธภัณฑ์
ศาสตร์ (Science Museum) พิพิธภัณฑ์
โลกทรัพย์ (Economic Museum) พิพิธภัณฑ์
ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art
Museum) ฯลฯ

ในขณะนี้กล่าวถึงแต่เพียงพิพิธภัณฑ์
ศิลปะและพิพิธภัณฑ์ชาติวงศ์วรรณนา
ซึ่งสมควรจะอยู่ในความควบคุมดูแล
ของกรมศิลปากรก่อน ส่วนพิพิธภัณฑ์
อื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา
และพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ นั้นเห็น

สมควรอยู่ในความดูแลของกระทรวง
ศึกษาธิการและกรมวิทยาศาสตร์ ซึ่ง
อาจทำการร่วมมือกับกรมศิลปากรได้
ทั้งนี้เพราะกรมศิลปากรเองไม่มีผู้มีความ
รู้พิเศษในวิชาการเหล่านี้เพียงพอ พิพิธภัณฑ์
ใหม่ ๆ เหล่านี้ จำต้องได้รับการ
จัดสร้างใหม่ตั้งแต่ตัวสถานที่ลงมาที่
เดียว

สำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณคดีที่เรา
มีอยู่ในเวลานี้ใช้พระราชวังวรแต่
เดิมเป็นสถานที่ ขวรของมากมายจน
กระทั่งไม่อาจพิจารณาความสำคัญและ
ความมั่งคั่งงามของ ๆ เหล่านี้ได้ ความ
จริงศิลปะไทยเป็นศิลปะที่สวยงาม
หนึ่งในทวีปเอเชียภาคตะวันออกเฉียงใต้
หากแต่ศิลปวัตถุที่เรามีอยู่ในพิพิธภัณฑ์
สถานแห่งนี้ยังมีใคร่การ จัดตั้งเพื่อเชิด
ชูคุณค่าของความงามให้เพียงพอเท่านั้น

เหตุ นั้นเห็นสมควร จัดสร้าง พิพิธภัณฑ์ โบราณคดีหรือศิลปะอันเสียใหม่ให้ถูกต้องตามแบบแผนอารยะประเทศ

พิพิธภัณฑ์ที่จะจัดสร้างใหม่ในสมควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันแต่แรกระหว่างผู้เชี่ยวชาญในวิชาการ พิพิธภัณฑ์ และสถาปนิก เพื่อร่วมมือกันทำให้ที่ที่ สุกที่จะจัดไว้ในบ้านแสงสว่าง ขนาดของห้อง แผนผังที่จะให้ประชาชนเข้าชมห้อง แต่ละห้อง ตามอันดับอายุของศิลปะวัตถุเหล่านั้น ไทยมีต้องเดินย้อนกลับไปมา สักที่ไม่สะดวกเกินไป ตลอดจนงานที่จะต้องมีรูปถ่ายโบราณสถาน และที่ตั้งแผนที่ คำอธิบาย ฯลฯ

พิพิธภัณฑ์ที่สร้างใหม่นี้ อาจเรียกชื่อได้ว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยและศิลปะปลายบรรพทิศ (Thai and Far Eastern Art Museum) ตามความจริงจะแยกออกเป็น พิพิธภัณฑ์ ศิลปะไทย แห่งหนึ่ง และ พิพิธภัณฑ์ ศิลปะ ปลายบรรพทิศอีกแห่งหนึ่งก็ได้ แต่ที่รวมศิลปะทั้งสองจำพวกเข้าไว้ด้วยกันก็เพื่อประโยชน์ของผู้มาชมและ นักศึกษา จะได้เปรียบเทียบกันได้ โดยง่าย เพราะศิลปะทั้งสองจำพวกมีความเกี่ยวข้องกันอยู่อย่างมากมาย และศิลปะวัตถุของ

ประเทศต่างๆ เป็นต้นว่า ของอินเดีย เขมร จีน ยี่สิบ สวา ที่เรามีอยู่แล้ว พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเวลานี้ก็อาจจัดตั้งเป็นห้องของคนเองขึ้นโดยเฉพาะ พิพิธภัณฑ์นั้นอาจสร้างได้เป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นล่างเป็นศิลปะไทย ชั้นบนเป็นศิลปะปลายบรรพทิศ ชั้นล่างนั้นสมควรแบ่งเป็น ๑๒ ห้อง หรือจะให้น้อยกว่านั้นแต่ห้องใหญ่ขึ้นก็ได้ เพื่อจัดตั้งศิลปะวัตถุต่าง ๆ ในประเทศไทย คือ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ของต่างประเทศที่พบในเมืองไทย สมัยก่อนขอม สมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยลพบุรี สมัยเชียงแสน สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ และห้องพิเศษจัดแสดงวัตถุเป็นเวลาชั่วคราวเพื่อจัดแสดงของที่ประชาชนเอาใจใส่เป็นพิเศษในขณะนั้น เป็นต้นว่าในสมัยนั้นก็ศิลปะแบบสุโขทัย และจัดตั้งวัตถุที่เพิ่งได้เข้ามาในพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้มิใช่เอาใจใส่ และอาจมีผู้ใหญ่ของแก่พิพิธภัณฑ์มากยิ่งขึ้น การจัดตั้งของต่างๆ ในห้องเหล่านี้ควรจัดห้องละยุค และสมควรมีน้อยชิ้นที่เป็นศิลปะเอกจริงๆ คงให้เด่นพอให้ผู้มาชมได้แลเห็นความมีค่า

พ.ศ. ๒๕๕๓

โครงการดัดแปลงพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ

๖๑

ของ ๆ เหล่านี้ ในห้องหนึ่ง ๆ ที่จัดขึ้น
สำหรับปฏิมากรรมทุก สมัยนั้น เรามีอยู่
แล้วเป็นจำนวนมากอาจเลือกเอาได้ตาม
ชอบใจ สถาปัตยกรรมนั้นควร ใช้รูป
ถ่าย จิตรกรรมถ้าไม่มีอาจใช้ภาพที่ไป
เขียน จำลอง มาจาก สถานที่ต่าง ๆ ได้
ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้ เข้ามา ชมได้ ตระหนัก ถึง
ศิลปะ ในสมัยนั้น ได้อย่างทั่วถ้วน ไม่จำกัด
คามที่พิ สัมภาระ ของ ศิลปวัตถุ ทั้งนี้ เรา
จัดอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติปัจจุบัน
สำหรับพิพิธภัณฑ์ใหม่มี ๓ ทาง
เข้า ควร มี แผนผัง ขนาดใหญ่ แสดง ถึง
พิพิธภัณฑ์ว่าห้องไหนแสดง ศิลปะ อะไร
และมีแผนที่ ประเทศไทย ขนาดใหญ่ให้
ดูด้วย คำอธิบายทั้งหมดตลอดจนคำ
อธิบายประจำ วัตถุ คนมี ภาษาไทย ประ
กอบกับภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพ้ออำนวยความสะดวกแก่ชาวต่างประเทศ ๓ ทาง
เช่น ควร มี เจ้าหน้าที่ชายหนึ่ง สี่คน นำทาง
ตลอดจนรูปภาพศิลปวัตถุต่าง ๆ ในพิพิธ
ภัณฑ์ด้วย

ฉบับนี้จัดเป็นห้องสำหรับศิลปะปลาย
บรรพทิศ ควรประกอบด้วยห้อง ๑๐
ห้อง หรืออน้อยกว่านั้นเพ้อจัดตั้งศิลปะ
อินเดีย ลังกา ชวา เขมร จัมปาศ
พม่า จีน ญี่ปุ่น อิตาลี อาเซียภาค

กลาง ของ ๆ ประเทศเหล่านี้คงตกลง
มาแล้วว่าทางประเทศเราก็มีอยู่ เป็น จำ
นวนพอใช้ ที่ยังไม่มีการหามาได้โดย
การแลกเปลี่ยนกับประเทศเหล่านี้ และ
โดยการถ่ายรูปจำลองทำด้วยพลาสติก
ที่สหภาพพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (ICOM)
สนับสนุนอยู่ การถ่ายรูปถ่าย ดังนี้เป็น
ต้น ถ้าทำได้คงจะเป็นการสะดวกแก่ผู้
มาชม และ นักศึกษาโบราณคดี เป็น อัน
มาก แต่ละห้องรวมทั้งห้องศิลปะไทย
เอง ควร มี คำอธิบาย ย่อ ๆ ถึง ประวั
ติศาสตร์ และประวัติศิลปะของประเทศ
เหล่านี้ตลอดจนแผนที่ประกอบด้วย

ต่อไปนี้จะได้กล่าว ถึงของ อีก ๓ สิ่ง
ซึ่งมีความสำคัญสำหรับพิพิธภัณฑ์ใหม่
นี้ไม่น้อยไปกว่าศิลปวัตถุเอง คือควรมี
ห้องประชุมคนราว ๕๐๐ คน มีการ
ระบายอากาศอย่างดี ห้องนี้ควรจัดมี
เวทีสำหรับมีการแสดงเกี่ยวกับ ศิลปะไทย
และมีจอสำหรับฉายแผ่นภาพหรือ ภาพ
ยนต์พร้อมมูล มีไฟซึ่งอาจหรือลงได้
สำหรับให้นักเรียน ทัศนศึกษาได้ พร้อม
กับรูปภาพที่กล่าวถึงฉายอยู่ ห้องประชุม
นี้สำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับ การ ศึกษาวิชา
โบราณคดี เพราะอาจจัดให้มีช่างถา
เป็นครั้งคราว มีการฉายรูปภาพหรือ

ภาพยนต์ประกอบ และถ้ามีนักปราศรัย
ประเทศใดเดินทางผ่านมาก็อาจเชอเชอ
ให้มาแสดงปาฐกถา ณ ที่นั้นด้วย สิ่ง
นี้อาจนำไปถึง การ จัด ตั้ง สโมสร สหภาพ
พิพิธภัณฑท์ ซึ่งเป็น ของ ที่ เขา ทำกัน อยู่
แล้วในอารยะประเทศทั้งหลาย และ
พิพิธภัณฑท์เองก็ได้รับ ผลประโยชน์ จาก
สโมสรสหภาพพิพิธภัณฑท์มากมาย เป็น
ต้นว่ามีสมาชิกที่มั่งคั่งอดทน บางครั้ง
ถึงกับเข้าเงินกันซื้อศิลปวัตถุให้แก่พิพิธ
ภัณฑท์เอง ห้องประชุมพิพิธภัณฑท์อาจ
ให้เข้าเป็นครั้งคราวแก่สโมสรอื่น ๆ ได้
ด้วย

สิ่งที่ ๒ ก็คือหอรูป สำหรับการ
ศึกษาวิชาโบราณคดีนั้นรูปถ่ายของศิลป
วัตถุสถานต่างๆ มีความสำคัญไม่น้อย
กว่าตำราเกี่ยวกับวิชานั้น เหตุนี้ควร
มีห้องรูป เก็บรูปถ่ายศิลปวัตถุสถาน
ต่างๆเกี่ยวกับศิลปะไทยและศิลปะปลาย
บรรพทิศไม่เฉพาะแต่ที่เรามีอยู่ในพิพิธ
ภัณฑท์หรือในประเทศไทย แต่ตลอดไป
จนที่เราจะรวบรวมได้หมดทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศ สิ่งนี้อาจทำได้โดย
การติดต่อกับแลกเปลี่ยนหรือซื้อจากหอ
รูปของสถานบรรณต่างๆ เป็นต้นว่า

หรือตั้งที่เรากำลังทำ อยู่ในปัจจุบันนี้ กับ
หอรูปของพิพิธภัณฑท์ก็เมตต์ในปารีส รูป
เหล่านี้ข้างหลัง ต้อง มีชื่อ ของ ศิลปวัตถุ
หรือสถานต้นๆ พร้อมด้วยอายุเวลาถ้า
ทราบได้ จัดเป็นหมวดหมู่เข้าแฟ้มไว้
ตามลำดับ ประเทศให้ ประชาชน เข้ามา
ศึกษาได้ โดยต้องขออนุญาตพิเศษ และ
ถ้ารูปใดเรามีแม่พิมพ์ ก็อาจ ขออนุญาตให้
ประชาชนสั่งอัดได้ การนี้นำไปถึงการ
ปรียปรุงกิจการของหอรูปในปัจจุบันซึ่ง
ปรากฏว่างาน ดำเนินไปยังไม่สมควร
เพราะมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ สำนักงาน
หอรูปนี้อาจจะต้องอยู่ที่เก่า ณ พิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติหรือไปอยู่ ณ พิพิธภัณฑ
ที่จะสร้างใหม่นักได้ แต่ห้องที่จะเก็บรูป
ให้ประชาชนเข้ามาขอ ศึกษาได้ นั้น ควร
อยู่ที่พิพิธภัณฑท์ใหม่

สิ่งที่ ๓ ก็คือหอสมุด ซึ่งควรมี
หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ
ศาสนา ชนขบประเพณี ภาษาและ
วารสารเกี่ยวกับวิชาเหล่านี้สำหรับ ประ
เทศ ขออนุญาตให้ผู้สนใจเข้ามาตรวจ
ค้นศึกษาได้ แต่อ่านได้เฉพาะในหอ
สมุดเท่านั้น หนังสือเหล่านี้ถ้าเห็นว่าจะ
เป็นการสมควรเปลืองเงินมากเกินไป จะ
คงเก็บรวมไว้ที่หอสมุดแห่งชาติทั้งนี้

บันทึกไว้ แต่ควรห้ามยื่นออกไปอ่าน
นอกห้อง ฯ ทั้งนี้เพื่อกันหาย

นอกจากนี้เรายังจำมีหอ แผ่นเสียง
เพื่อเก็บรวบรวมแผ่นเสียงเพลงไทยต่างๆ
ตลอดจนเพลงพื้นเมือง อนุญาตให้
ประชาชนที่สนใจเข้ามาขอฟังได้ด้วย

เมื่อได้สร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะขึ้นใหม่
และได้ย้ายศิลปวัตถุบางชิ้นไปจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้ว เห็นสมควร
จะจัด พิพิธภัณฑ์สถาน แห่ง เกิมนี้ เป็น
พิพิธภัณฑ์ชาติวงศ์วรรณา (Ethnological
Museum) ทั้งนี้เพราะพระราชวังโบราณ
นั้นเคยเป็นที่ประทับอยู่ของพระมหากษัตริย์
ราชมาแต่ก่อน พิพิธภัณฑ์ควรแสดง
ถึงความ เป็นอยู่ของชาวไทย โดยแสดง
ถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม
ฯลฯ บางห้องเช่นพระที่นั่งอัคราภิรมย์
และพระที่นั่งพุดไธสวรรย์ ฯลฯ
ควรจัดเป็นตงเคิม คือที่จัดอยู่ปัจจุบัน
เป็นห้องพระโรงและหอพระในพระราชวัง
ของอน ฯ ที่เหลืออยู่ก็ควร จัด เสียใหม่
ถ้าเรา จัด ตั้ง พิพิธภัณฑ์ ตามหัว เมือง
ต่างๆ มากขึ้น และเห็นว่ามั่นคงแล้วก็
อาจจัดสิ่งของ บางชิ้น ที่มี มาก และมีอยู่
แล้วในพิพิธภัณฑ์กรุงเทพฯ ฯ ไปให้หรือ
จะส่งรูปจำลองด้วยปลาสเตอร์ไปให้ก็ได้

พิพิธภัณฑ์ชาติวงศ์วรรณานี้ควร ครอบ
คลุมไปถึงบรรดาชนชาติต่าง ๆ ที่อาศัย
อยู่ในประเทศไทยด้วย เป็นต้นว่า แมว
เข่า ฯลฯ และถ้าเป็นไปได้สำหรับเครื่อง
แต่งตัว เครื่องใช้ วิถีหากิน เช่น ถั่ว
สัตว์ ตกปลา ฯลฯ ถ้าใช้หุ่นเท่าตัว
คนให้เห็นเป็นจริงเป็นจังได้ จะดี อย่างยิ่ง
การ จัด แสดง เครื่อง เรือน เช่น ต้นว่านใน
ชนบท ถ้าจัดแสดงฉากหลังให้เห็นเป็น
ห้องได้จริง ฯฯ ตามแบบใน ชนบท ก็ จะ ดี
มาก ถ้าห้องในพระราชวังโบราณใหญ่ไป
เราก็อาจแบ่งเป็น ฉากเล็ก ๆ ไปได้หลาย
ฉาก การ จัด ทำพระราชวังโบราณควร
คำนึงถึงแสงไฟก่อนอื่น ควรใช้แสง
Fluorescent ดังที่เขาใช้กันอยู่ทั่วไป

สำหรับ พิพิธภัณฑ์ ในท้องถิ่นนั้น ถ้า
เป็นไปได้เห็น สมควร จัด ตั้งตามหัวเมือง ที่
สำคัญในปัจจุบัน และหัวเมืองที่เคย
เป็นที่ตั้งสำคัญในสมัยก่อน ซึ่งเวลานี้
ก็มีอยู่แล้วเป็นต้นว่าที่อยุธยา ไซยา
พิษณุโลก นครปฐม ฯลฯ สำหรับ
ประเภทหลังนี้ ย่อมมีโบราณวัตถุ สถาน
เป็นจำนวนมากมาย การ จัด ตั้งพิพิธภัณฑสถาน
ที่โบราณที่ เห็นว่าเหมาะสมเป็นพิพิธภัณฑ์ก็ได้ ทั้งนี้
เพื่อประโยชน์ในการรักษาโบราณสถาน

นั่นเอง เป็นคนว่าพิพิธภัณฑสถานที่
 อยธยา แต่ไม่ควรคิดแปลงให้มากจน
 เสียรูปของโบราณ ปัจจุบันนี้พิพิธภัณฑ
 ฑานที่ท้องถิ่นของเราหลายแห่ง อาศัยไว้
 อยู่ บางแห่งก็จัดไว้ดีพอใช้ แต่บางแห่ง
 ก็ควรสร้างสถานที่ขึ้นใหม่ที่เขยวเป็นต้น
 ว่าที่ พิพิธภัณฑสถาน นครปฐม การจัดตั้ง
 พิพิธภัณฑสถานเล็ก ๆ ขึ้นใกล้โบราณสถาน
 เองนั้น มีประโยชน์ในการเก็บรักษาโบ
 รานวัตถุที่หาได้และเป็นความสะดวกแก่
 ผู้ที่เข้าชมโบราณสถานนั้น จะได้ชมของ
 ที่เกี่ยวข้องในพิพิธภัณฑสถานด้วย ถ้าจัดไว้ดี
 จะน่าชมมาก ดังพิพิธภัณฑสถานเล็ก ๆ หลาย
 แห่งในทวีปยุโรป สำหรับหัวเมืองที่
 สำคัญในปัจจุบันนี้ ควรจัดสร้างพิพิธ
 ภัณฑสถานใหม่ ถ้าไม่มีสถานที่อยู่ก่อน
 แล้ว จัดตั้งแสดงศิลปวัตถุของท้องถิ่น
 นั้น ๆ เป็นส่วนมาก แต่ควรมีของสำคัญ ๆ
 บางชิ้นของศิลปวัตถุในท้องถิ่นและสมัย
 อื่น ๆ อันอาจทำได้ โดยใช้รูปจำลองของด้วย
 วัสดุเตอร่ทนเพื่อสะดวกในการศึกษา
 ให้กว้างขวาง แต่ควรมีป้ายบอกให้รู้ว่
 เป็นของจำลองเพื่อมิให้ประชาชนเข้าใจ
 ผิด การตั้งพิพิธภัณฑสถานในท้องถิ่นเหล่านี้
 เห็นสมควรที่รัฐบาลจะตั้งขึ้นเองก่อน ต่อ

เมื่อประชาชนในท้องถิ่น มีความสนใจ
 แล้วก็อาจโอนไปให้ท้องถิ่น เป็นคนว่า
 เทศบาลจัดทำเอง พิพิธภัณฑสถานของ
 ท้องถิ่น เมื่อจัดตั้งขึ้นหลายแห่งแล้วก็อาจทำการ
 แลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างกันเองได้นะ
 อาจจัดตั้งเป็นสมาคมพิพิธภัณฑสถาน
 ทำกันอยู่แล้วในอาระประเทศ

การจัดพิพิธภัณฑสถานในท้องถิ่น เหล่านี้มี
 ประโยชน์มากในการทำให้ประชาชนมี
 ความภูมิใจในศิลปวัตถุสถาน ของ คน
 ทำให้มีความภาคภูมิใจรักชาติยิ่งขึ้น และ
 ยังอาจช่วยนำให้พากันดูแลเอาใจใส่
 รักษาโบราณวัตถุสถานในท้องถิ่น ของ
 ตนเอง อันเป็นสิ่งหนึ่งที่คณะกรรมการ
 อบรมข้าราชการ และ ประชาชนได้ขอ
 ร้องไปเมื่อเร็ว ๆ นี้

เท่าที่กล่าวมาเป็นการแสดงถึงสิ่ง
 ที่ควรปรับปรุงอย่างคร่าว ๆ เกี่ยวแก่
 สถานที่เท่านั้น

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึง การปรับปรุง
 บุคคล ในที่นี้จะกล่าวแต่เฉพาะฝ่ายวิชา
 การ บุคคลฝ่ายวิชาการในพิพิธภัณฑ
 ฑานแห่งชาตินี้ อาจแบ่งแยกออกเป็น
 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ
 ประเภทวิชาก่อนประวัติศาสตร์ และ
 ประเภทวิชาโบราณคดี สำหรับประเภท

พ.ศ. ๒๔๕๗

โครงการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ

๖๕

วิชาก่อนประวัติศาสตร์นั้นอาจครอบคลุม
ไปถึงวิชาชาติวงศ์วรรณคดีด้วย สำ-
หรับประเภทแรกนั้นอาจพูดได้ว่า ประเทศ
ไทยเรายังไม่ได้จัดทำอะไรเลย เห็น
สมควรจะต้องรีบทำเป็น การด่วนโดยส่ง
นักเรียนไปเรียนต่างประเทศ นักเรียน
ที่ส่งไปนั้นอย่างน้อยที่สุดจะต้องจบมัธยม
บริบูรณ์ แต่ถ้าได้ผู้ที่สำเร็จปริญญา
อักษรศาสตร์บัณฑิตแล้วก็จะ เป็นการดี
อย่างยิ่ง สำหรับสถานที่ที่จะไปเรียน
นั้น เท่าที่ข้าพเจ้าเห็น สมควรก็คือ
Institute of Archaeology ใน University
of London ซึ่งปัจจุบันนี้เข้ามามีหลักสูตร
๒ ปี สอนถึงวิชาก่อนประวัติศาสตร์ใน
ทวีปเอเชียทั่วไป ผู้ไปเรียนนั้นจะต้อง
ศึกษาภาษาฝรั่งเศสด้วย เพื่อประโยชน์
ในการเรียนวิชานั้น ตลอดจนสามารถ
อ่านหนังสือภาษาฝรั่งเศสของ Ecole
Française d' Extrême Orient เกี่ยวกับ
วิชาก่อนประวัติศาสตร์ในอินโดจีน ฝรั่งเศส
ซึ่งเขาได้ทำการศึกษาค้นคว้า และ
พิมพ์หนังสือไว้มาก นอกจากนั้นยังจะได้
ศึกษาวรรณคดี กวี ขกคัน ของก่อน ประวั-
ติศาสตร์และของโบราณตามหลักวิชาซึ่ง
เขาทำกันอยู่เป็นอันมากใน เกาะอังกฤษ

ด้วย
สำหรับประเภทที่ ๒ คือวิชาโบราณ
คดีนั้น สำหรับวิชาโบราณคดีไทยอาจ
จะศึกษาได้ภายใน ประเทศไทยเอง
เพราะเท่าที่ทราบ อาจจะมีการสอน วิชา
โบราณคดีใน ชั้นมหาวิทยาลัยภายใน
เวลาไม่ช้านี้ แต่สมควรส่งนักเรียนไป
เรียน วิชาโบราณคดี ของ ประเทศ ใกล้เคียงที่
เกี่ยวข้องกับประเทศเรา ซึ่งอาจ
แบ่งได้เป็น ๔ แขนง คือแขนงประเทศ
อินเดียนและเกาะลังกา แขนงประเทศ
ในอินโดจีนฝรั่งเศส คือ เซมร จัมปา
แขนงประเทศจีน ญี่ปุ่น และเวียดนาม
แขนงเกาะชวาและสุมาตรา สำหรับ
๓ แขนง แรกนั้น อาจ ส่งไป เรียน ได้ ใน
สถานศึกษา ณ ประเทศฝรั่งเศส แต่
แขนงหลังควรส่งไปเรียนที่มหาวิทยาลัย
Leyden ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ทั้ง
นี้เพื่อจะได้ทราบภาษา Dutch สามารถ
อ่านหนังสือที่นักปราชญ์ Dutch ได้
ทำการค้นคว้าไว้เกี่ยวกับ เกาะ ชวา และ
และสุมาตรา ผู้ที่จะส่งไปเรียนอย่าง
อย่างน้อยที่สุดควรเป็นแขนงละคน เพื่
จะได้กลับมาเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ควร
ได้ผู้ที่จบมัธยมบริบูรณ์หรืออักษรศาสตร์

หรือสถาบันที่คณะกรรมการศาสตร์บัณฑิต ถ้าบุคคลเหล่านั้นได้เรียนวิชาเหล่านั้นข้างแล้ว ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ก็จะเป็นการสะดวกยิ่งขึ้นเวลาไปเรียนต่อ ณ ต่างประเทศ และเราอาจบังคับให้เรียนภาษาที่จำเป็นควบไปด้วย เช่น แขนงที่ ๑ ต้องเรียนภาษาสันสกฤต แขนงที่ ๒ ต้องเรียนภาษาเขมร แขนงที่ ๓ ภาษาจีน แขนงที่ ๔ ภาษามลายู และเมื่อเรียนจบกลับมาแล้ว เวลาเดินทางกลับควรให้แะทำงานในประเทศที่เกี่ยวข้องเป็นเวลา ๓ หรือ ๖ เดือนด้วย จนนับว่าเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเรียนสำเร็จมาแล้ว อาจผูกพันไปยัง การขยายพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่นด้วย คือฝ่ายแขนงประเทศอื่นเคยارس่งไปเป็นภัณฑารักษ์ ทพพิชภัณฑ์นครปฐม แขนงอินโดจีนที่ลพบุรี แขนงชวาและสุมาตราที่ไซยา หรือนครศรีธรรมราช

ค้อยากนยงมวิชาอีก ประเภทหนึ่ง ที่ควรส่งนักเรียนไปเรียน คือวิชาซ่อมของโบราณที่ซุกค้นมาได้จากพื้นดิน วิธ

ถ้ายรรพ์ของโบราณ วิธีทำแผ่นภาพกระจก ฯลฯ เพราะต่อไปถ้าเราทำการซุกค้นของเราเองแล้ว ก็จำเป็นต้องทำ ผู้ที่จะส่งไปเรียน ควรได้อนุบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร หรือเพาะช่าง เพราะวิชาที่จะเรียนนั้นเกี่ยวแก่การขุดการวาดเขียนด้วย หลักสูตร ๑ ปีมีเรียนที่ Institute of Archaeology ใน University of London

นอกจากการที่จะส่งนักเรียนไปเรียน ณ ต่างประเทศแล้ว บางครั้งพิพิธภัณฑ์เรายังได้ทุนจาก Unesco ให้ส่งคนไปทำงานต่างประเทศด้วย นับเป็นผลประโยชน์ที่จะได้มาช่วยกัน ปรับปรุง พิพิธภัณฑ์ของเราให้ดียิ่งขึ้น

การปรับปรุงตามโครงการนี้ไม่จำเป็นต้องทำทั้งหมดทันที แต่ทำไปทีละน้อยก็ได้ เป็นต้นว่าارس่งบุคคลไปเรียนต่างประเทศ อาจรอให้คน ๑ กลับมาแล้ว ส่งอีกคน ๑ ไปก็ได้ แต่การปรับปรุงนี้จำเป็นต้องทำไปโดยสม่ำเสมอทุกปีจึงจะได้ผล.